

ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано динаміку кількості підприємств України та визначено, що воєнні операції та масштабні руйнування критичної інфраструктури, зокрема в східних і південних регіонах держави, зумовили фактичне припинення діяльності значної частини промислових і переробних підприємств, а також скорочення ФОПів.

Ключові слова: стратегічне управління, конкурентоспроможність підприємства, умови невизначеності, критична інфраструктура, економічна активність.

Abstract

The dynamics of the number of enterprises in Ukraine has been analysed and it has been determined that military operations and large-scale destruction of critical infrastructure, particularly in the eastern and southern regions of the country, have led to the effective cessation of a significant part of industrial and processing capacities.

Keywords: strategic management, enterprise competitiveness, conditions of uncertainty, critical infrastructure, economic activity.

Вступ

У сучасних умовах трансформації національної економіки, що супроводжується глобальними викликами, воєнними загрозами, високою динамікою зовнішнього середовища та посиленням конкуренції, питання ефективного управління підприємствами України набуває особливої актуальності як у прикладному, так і в науково-теоретичному аспекті. Адже ефективне управління виступає ключовим інструментом адаптації до змін зовнішнього середовища, досягнення довгострокових цілей, забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, а також виживання в сучасних умовах ведення бізнесу.

Результати дослідження

За експертними оцінками від початку повномасштабного вторгнення країни агресора в Україну, до 70 % великих вітчизняних підприємств було або повністю знищено, або змушено до релокації. Ситуацію поглибила системна макроекономічна криза, що проявилася у скороченні ВВП приблизно на 29 %, різкому звуженні промислового виробництва (у тому числі зменшенні випуску сталі більш ніж на 70 %) та драматичному падінні експортних потоків. Додатковим дестабілізуючим чинником став масштабний відтік трудових ресурсів, спричинений мобілізацією, внутрішнім переміщенням населення та зовнішньою міграцією, що призвело до істотного зниження загального рівня економічної активності та скорочення кількості зареєстрованих суб'єктів господарювання.

Поступово українські підприємства все більше починають усвідомлювати необхідність наявності стратегій виживання в умовах невизначеності [1]. Це підтверджується відповідною динамікою: в 2022 році 6% вітчизняних підприємств мали адаптивну стратегію; 24% - гнучко адаптували свої плани; 7% - мали налагоджені елементи планування. На кінець 2022 року ці цифри зросли до 11,2; 24 та 9,2% відповідно [2]. Такі тенденції свідчать про те, що вітчизняні підприємства усвідомлюють необхідність розробки стратегії адаптації в умовах невизначеності.

Далі пропонуємо проаналізувати загальну динаміку кількості підприємств України на основі аналізу даних Державної служби статистики України (рис. 1) [3].

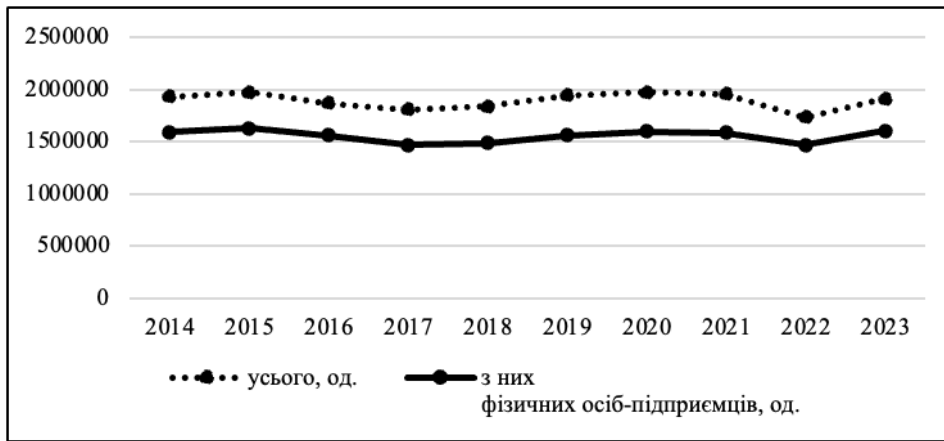

Рис. 1 – Динаміка кількості підприємств України за 2014-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Відповідно до даних офіційної статистики України, протягом 2014-2021 рр. спостерігається достатньо стійка кількість суб'єктів господарювання, в тому числі і фізичних осіб підприємців. Показник загальної кількості підприємств протягом 2014 – 2021 рр. коливається у діапазоні [1932161 - 1956248] од.; а показник кількості фізичних осіб підприємців – [1591160 - 1585414] од. В 2022 році спостерігається зменшення кількості підприємств України до 1732508 та 1470584 од. відповідно. Але, як бачимо з наведеного рисунку, у 2023 році відбувається зростання кількості підприємств України до 1913193 од. – загальна кількість та 1605341 од. – кількість фізичних осіб-підприємців [3]. На нашу думку, коливання кількості підприємств в Україні між 2022 і 2023 роками відображають наслідки руйнівного впливу повномасштабної війни, а також динамічну реакцію економічних агентів на ці виклики. У 2022 році спостерігалось масове зниження кількості діючих підприємств.

Проаналізувавши динаміку закриття суб'єктів господарювання за 2022-2025 рр. (рис. 2) можна зробити ряд висновків.

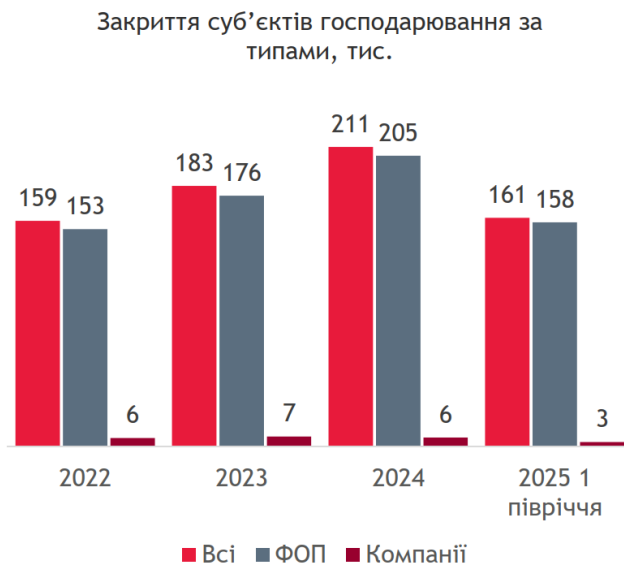

Рис. 2 – Динаміка кількості закриття суб'єктів господарювання [4]

Понад 95% усіх закриттів припадає саме на ФОПів, що свідчить про підвищену вразливість мікробізнесу до зовнішніх і державних регуляторних факторів. Для підприємств зберігається позитивний баланс між кількістю відкритих і закритих. Таким чином, структура підприємництва поступово змінюється в напрямку скорочення ФОПів та посилення ролі більш стійких організаційно-правових форм.

Тенденції ділової активності відображають поступові зміни у співвідношенні між відкриттям і закриттям суб'єктів господарювання. У 2022–2024 роках спостерігалось стале переважання відкриттів над закриттями, що можна розглядати як прояв адаптивності підприємців до кризових умов. Проте в першому півріччі 2025 року зафіксовано зворотню тенденцію: кількість припинених ФОПів перевищила кількість нових реєстрацій, утворивши негативне сальдо. У першій половині 2025 року кількість закриттів вже перевищила річний показник 2022 року [4].

Висновки

Військові дії й руйнування інфраструктури особливо на сході та півдні країни призвели до припинення функціонування великої кількості суб'єктів господарювання. За оцінками, до 70% великих підприємств були знищені або релоковані. Відтік трудових ресурсів, масова мобілізація, внутрішнє переселення та виїзд за кордон зменшили економічну активність населення і це негативно вплинуло на число зареєстрованих суб'єктів господарювання в Україні.

Таким чином, під час війни український бізнес демонструє адаптивність, але стикається з високим рівнем негативних факторів зовнішнього впливу, особливо вразливими є ФОПи, які ще не встигли зайняти стійку позицію на ринку. Географічна нерівномірність активності суб'єктів господарювання пов'язана з безпековими ризиками. При цьому держава запроваджує податкові зміни і програми підтримки бізнесу, проте прифронтові регіони залишаються найбільш вразливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гавіланес К. Е. П. Підходи до визначення концепту конкурентоспроможності підприємства та аналіз методів її оцінки. *Бізнес Інформ*. 2025. №6. С. 401–408. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-401-408>.
2. Дослідження стану та потреб бізнесу в Україні. Листопад 2022. URL: https://business.diia.gov.ua/uploads/5/26937stan_ta_potrebi_biznesu_v_umovah_vijni_rezul_tati_opituvanna_v_listopadi_2022_roku.pdf (дата звернення: 30.07.2025).
3. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів у 2014–2023 роках. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (дата звернення: 31.07.2025).
4. Підприємництво в умовах війни: тенденції відкриття і закриття бізнесу в Україні. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/entrepreneurship-in-wartime-trends-in-business-start-ups-and-closures-in-ukraine>

Катеріне Естефанія Паредес Гавіланес – аспірантка факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Науковий керівник: *Краєвська Алла Станіславівна*, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Katerine Estefania Paredes Gavilanes – postgraduate student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: ***Kraievska A. S.***, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.